

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Tiedonhallintalain (906/2019) 9 §:n lausuntomenettely

Tiivistelmä

17.6.2021

VN/14976/2019-VM-8

Sisältö

- Tiedonhallintalain lausuntomenettely, taustaa
- Lausuntomenettelyn kytkeytyminen tiedonhallinnan kuvauksiin ja muutosten arviointiin
- Lausuntojen sisällöstä ja arviointikohteista
- Tiedonhallintalain lausuntomenettely numeroina 2020
- Lausuntomenettelyn ohje ja mallipohjat sekä niiden päivitykset 17.6.2021

Tiedonhallintalain lausuntomenettely, taustaa

Mistä tiedonhallintalain lausuntomenettelyssä on kyse?

- Lausuntomenettelyllä ohjataan tietovarantojen ja tietojärjestelmien hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvallisuutta.
 - Tavoitteena laadukkaat, tulokselliset ja tehokkaat julkiset palvelut
- Ohjaus kohdistuu toiminnan kehittämisen varhaiseen vaiheeseen
- Lausuntomenettely on korvannut 1.1.2020 alkaen aiemman tietohallintolain mukaisen menettelyn.

*Tavoitteena ei ole paperinmakuinen,
vaan vuorovaikutteinen prosessi.*

Lausunto muutosten arvioinnista valtionhallinnossa (TiHL 9 §)

- Valtion virastojen ja laitosten on toimitettava valtiovarainministeriölle **tiedonhallintalain 5.3 §:n ja 8.1 §:n perusteella tehty arviointi** tietovarantojen ja tietojärjestelmien hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvallisuutta koskevaa lausuntoa varten, kun:
 - arvioidulla muutoksella on merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan tai toimintaan
 - muutos koskee julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden olennaisia muutoksia
- Valtioneuvoston asetuksella (1301/2019) lausuntomenettelystä tiedonhallinnan muutosta koskevissa asioissa on tarkennettu mm. lausuntokohteita ja –ajankohtia
- Valtiovarainministeriön lausunnossa arvioidaan lausuntopyyntöaineistossa esitettyjen tietojen ja perustelujen avulla, **onko muutoksen vaikutusten arviointi ollut riittävän kattavaa ja oikeansuuntaista** suhteessa tiedonhallintalain arviointivelvoitteeseen

Mitä hyötyä lausuntomenettelystä on?

- **Muutosvaikutusten arvioinnilla**, johon lausuntomenettely perustuu,
 - vahvistetaan muutostilanteiden taloudellisten ja toiminnallisten riskien ennakoitua, muutosten ohjauksen tehokkuutta sekä
 - pyritään edistämään yhteentoimivuuden ja tietoturvallisuuden toteutumista sekä investointien kannattavuutta.
- **Lausuntomenettely tukee** taloudellisesti ja toiminnallisesti merkittävien uudistusten **suunnittelua** ja **johtamista**
 - Vaikutusten asianmukainen arviointi
 - Vaikutuksista yhtenäinen tietopohja päätöksenteon tueksi
- Menettely tukee **poikkihallinnollisten vaikutusten tunnistamista** ja **riippuvuuksien hallintaa** jo suunnitteluvaiheessa
 - Sidosten tunnistaminen valmistelussa tukee toteutuksen onnistumista
 - Yhdessä tehty vaikutusten arviointi tukee tiedon jakamista ja toisilta oppimista

Ketä lausuntomenettely koskee?

- Lausuntomenettely koskee valtion virastoja ja laitoksia.
- Samalla huomioidaan kuitenkin tiedonhallintalain 3 §:ssä säädetyt rajoitukset lain soveltamisessa:
 - ”Tämän lain 3 lukua ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamiehen eikä valtioneuvoston oikeuskanslerin toimintaan, tuomioistuimien eikä valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien toimintaan, tasavallan presidentin kansliaan, eduskunnan virastoihin...”
 - ”Tätä lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa toimiviin maakunnan, valtion ja kunnallisiin viranomaisiin.”

Lausuntomenettelyn kytkeytyminen tiedonhallinnan kuvauksiin ja muutosten arviointiin

Tiedonhallinnan muutos, vaikutusten arviointi ja lausuntomenettely pähkinäkuoressa

1. Toimintaan kohdistuvan olennaisen muutoksen tunnistaminen ja analysointi
2. Muutoksen vaikutusten arviointi tiedonhallinnan (TiHL 5.3 §) sekä taloudellisten vaikutusten (TiHL 8.1 §) näkökulmista
 - Tukena tiedonhallintalautakunnan suositukset ja lausuntomenettelyn ohjeet
3. Tiedonhallintalain 9 §:n mukaisen lausuntotarpeen arviointi
4. Lausuntomenettely
 - Lausuntopyynnön (eli toteutetun arvion ja sen perustelujen) toimittaminen valtiovarainministeriölle säädetyn aikataulun mukaisesti. Tukena lausuntomenettelyn ohje ja mallipohjat.
 - Valtiovarainministeriön lausunto
5. Muutoksen toteutukseen liittyvät rahoitusesitykset ja –päätökset
6. Muutoksen toteutus, tiedonhallintamallin päivitys ja vaikutusten seuranta

Muutoksen tunnistaminen ja arviointi

1

Tunnistetaan ja analysoidaan muutostarve

Kun muutostarve on tunnistettu, arvioidaan vaikuttaako muutos toimintaan oleellisesti. Muutosvaikutusarviointi tehdään suhteessa tiedonhallintamalliin.

2

Arvioidaan muutoksen vaikutukset eri näkökulmista

Tiedonhallinnan järjestäminen ja vastuut

Tietoturvallisuusvaatimukset ja toimenpiteet

Tietoaineistot, tietojen käsittely ja niiden luovuttaminen

Asianhallinta ja palveluiden tiedonhallinta

Salassapito, julkisuus, tietosuoja ja tiedonsaantioikeudet

Tietovarantojen yhteentoimivuus

Taloudelliset vaikutukset

3

Lausuntopyyntötarpeen arviointi

4

Lausuntomenettely

5

Määrärahaesitykset ja -päätökset

Muutoksen toteuttaminen

6

Muutoksen toteuttaminen ja tiedonhallintamallin päivittäminen

Lausuntoa edellyttävät tiedonhallinnan muutokset (VNA 1301/2019, 2 §)

- Julkisen hallinnon tai valtion yhteisen tieto- ja viestintätekni- sen palvelun tai tietovarannon hankinnan, kehittämisen tai muutoksen kokonaiskustannus vähintään 1 M€
- Toimialojen tai toimialan yhteiseen käyttöön tarkoitettu tieto- ja viestintätekni- sen palvelun tai tietovarannon hankinnan, kehittämisen tai muutoksen kokonaiskustannus vähintään 5 M€
- Viraston omaan käyttöön tarkoitettu tieto- ja viestintätekni- sen palvelun tai tietovarannon hankinnan, kehittämisen tai muutoksen kokonaiskustannus vähintään 5 M€ ja käyttöönotolla on vaikutuksia muiden viranomaisten tiedonsaantiin
- Julkisen hallinnon tai valtion yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden muutoksen kokonaiskustannus on vähintään 1 M€

Lausuntomenettelyssä kokonaiskustannuksella tarkoitetaan hankinnan, kehittämisen tai muutoksen arvioitua kustannusta ja muille julkisen hallinnon toimijoille aiheutuvia käyttöönoton kustannuksia.

Lausuntopyynnön ajankohta (VNA 1301/2019, 4 §)

Valtion viraston tai laitoksen on pyydettävä valtiovarainministeriön lausunto:

1. Kehysvalmistelun yhteydessä kehyspäätöstä edeltävän vuoden lokakuun loppuun mennessä
2. Talousarviovalmistelun yhteydessä varainhoitovuotta edeltävän vuoden helmikuun loppuun mennessä, jos lausuntoa ei ole annettu kehysvalmistelun yhteydessä
3. Lisätalousarviovalmistelun yhteydessä valtiovarainministeriön kanssa sovittavalla aikataululla

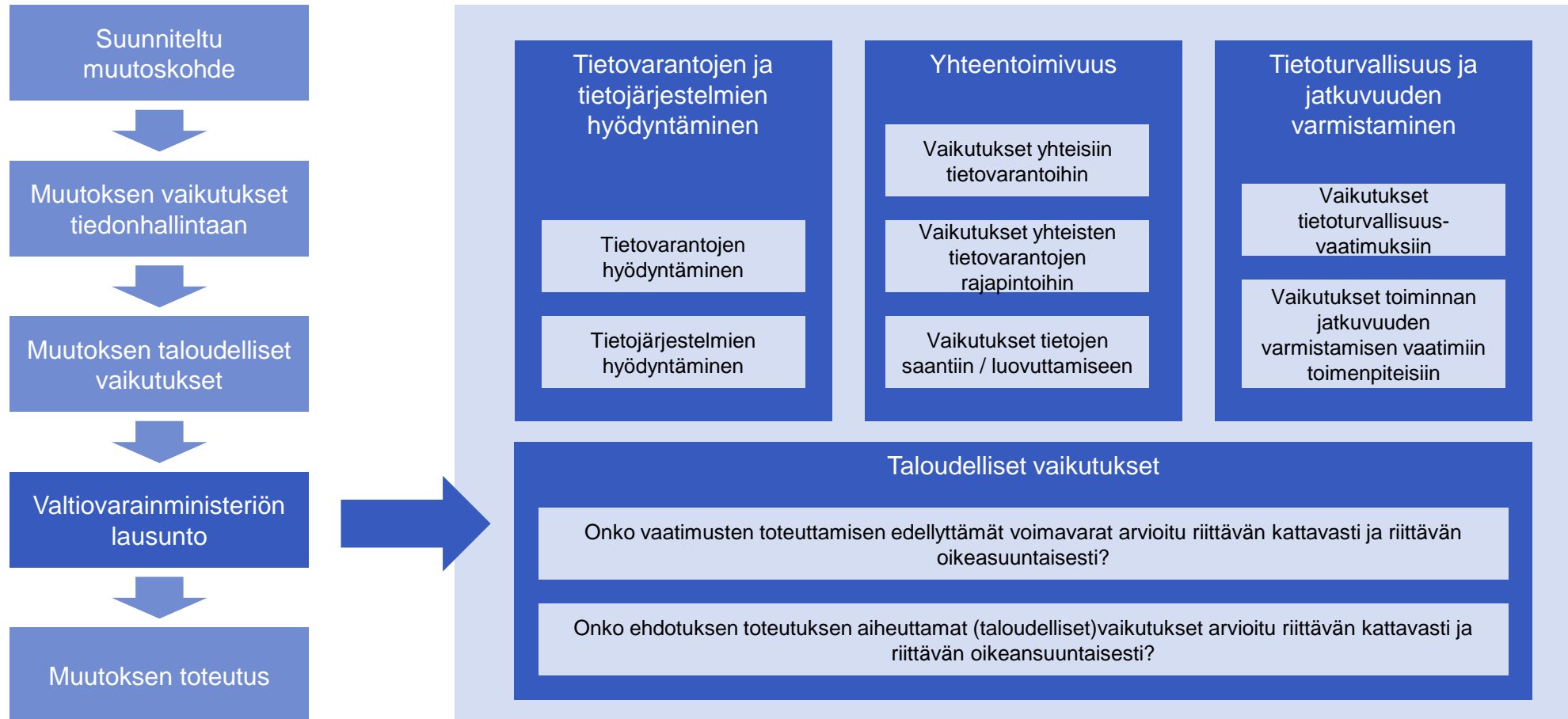
Kaksi kuukautta ennen määrärahan käyttöä koskevaa päätöstä, jos lausuntoa ei ole annettu toiminnan ja talouden suunnittelun yhteydessä (edellä kohdat 1-3)

Lisäksi, kun valtiovarainministeriön antaman lausunnon jälkeen lausunnon kohde on olennaisesti muuttunut.

Mikäli valtion virastolla tai laitoksella on tarve poiketa säädetyistä määräajoista, on asiasta neuvoteltava valtiovarainministeriön kanssa.

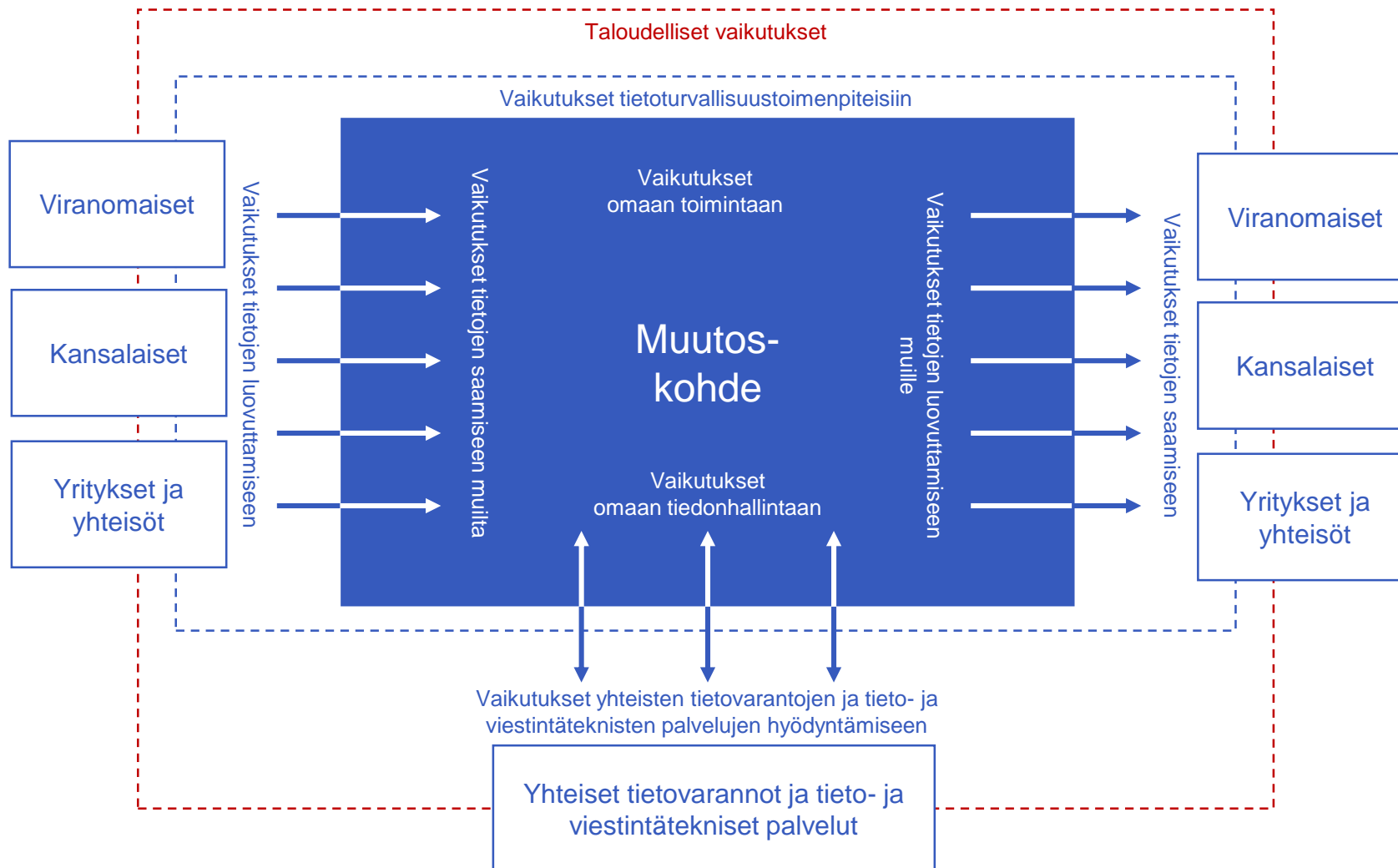
Lausuntojen sisällöstä ja arviointikohteista

Lausuntojen keskeisiä sisältöjä

Valtiovarainministeriö lausuu muutos- ja kehittämiskohteesta tietovarantojen ja tieto-järjestelmien hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvallisuutta koskevista asioista sekä niiden aiheuttamista taloudellisista vaikutuksista. Lausuntojen sisältö vaihtelee lausuntokohteiden ja niissä sovellettavien säännösten sekä julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuudelle asetettujen tavoitteiden ja linjausten mukaan.

Lausuntomenettelyn arviointikohteista yleisesti

Arviointikohteet:

- **TiHL 5.3 §:** muutoksen aiheuttamat vaikutukset tiedonhallinnan vastuisiin, tietoturvasuustoimenpiteisiin, tietoaineistojen muodostamista ja luovutustapaa koskeviin vaatimuksiin sekä asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon, suojaan ja tiedonsaantioikeuksiin
- **TiHL 8.1 §:** muutosten taloudelliset vaikutukset
 - ➔ Vaikutukset omaan toimintaan ja tiedonhallintaan
 - ➔ Vaikutukset muiden toimintaan ja tiedonhallintaan

Tiedonhallintalain lausuntomenettely numeroina 2020

Tiedonhallintalain 9 §:n mukainen lausuntomenettely 2020

55 kpl

Saapuneita lausuntopyyntöjä

11

Hallinnonalalta saapui lausuntopyyntöjä

23

Virastosta saapui lausuntopyyntöjä

>42

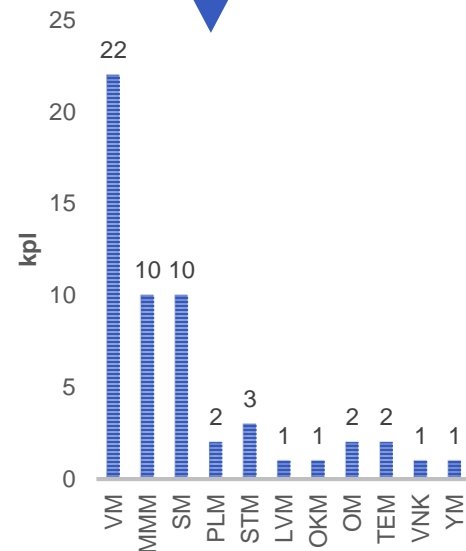

Virasto- ja ministeriö-tapaamista

48 kpl

Annettuja lausuntoja

~998 M€

Lausuntokohteiden arvioidut kehittämisskustannukset ja hankintojen ennakoidut arvot yhteensä

17

Esittelijää annetuilla lausunnoilla

6 kpl

Palautettuja lausuntopyyntöjä

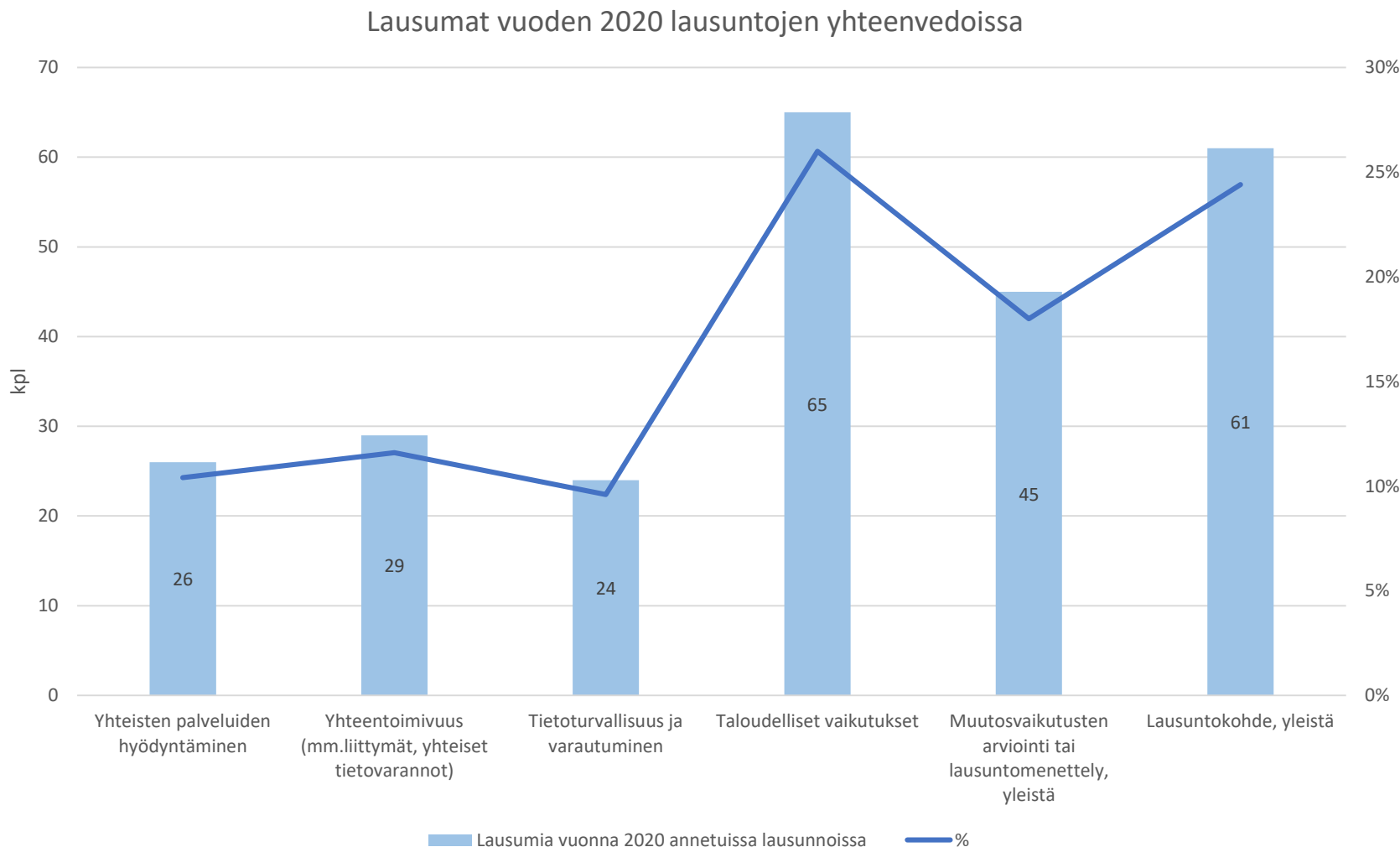
~5

Jäsentä lausuntotiimissä

Lausuntomenettelyllä ohjataan tietovarantojen ja tietojärjestelmien hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvallisuutta.

Ohjauksen kohdentuminen 2020

- Tarkastelu kattaa kaikki vuonna 2020 annetut TiHL lausunnot
- Tarkastelu tehty lausuntojen Yhteenveto ja suositukset – osion lausumista
- Muutosvaikutusten arviointi tai lausuntomenettely, yleistä –kohta sisältää muutosvaikutusten arviointia koskevat yleiset lausumat ja esim. huomiot uudesta lausuntotarpeesta
- Lausuntokohde, yleistä – kohta sisältää esim. ohjausta, riippuvuuksien hallintaa, säädösmuutoksia ja tehtäviä/vastuita koskevia lausumia

Lausuntomenettelyn ohje ja mallipohjat sekä niiden päivitykset 17.6.2021

Tiedonhallintalain lausuntomenettelyyn ohje ja mallipohjat

Ohje tiedonhallintalain 9 §:n lausuntomenettelystä (VN/14976/2019)

Mallipohja: Tiedonhallinnan muutos, vaikutukset ja alustava toteutussuunnitelma

Mallipohja: Taloudellisten vaikutusten arviointi (kustannus-hyötyanalyysi)

 Ohje 1 (38)

VN/14976/2019
VN/14976/2019-VM-7
17.6.2021 Julkinen

JulkCT

Sisältöalue/Innehåll
Tiedonhallintalain lausuntomenettely
Säännökset joihin määräysten/ohjeiden antaminen perustuu Stadganden på vilka behörigheten att meddela föreskrifter / anvisningar grundar sig
Julkisen hallinnon tiedonhallintalaki (906/2019), valtioneuvoston asetus lausuntomenettelystä tiedonhallinnan muutosta koskevissa asioissa (1301/2019)
Kohdeyhymät / Målsgrupper
Valtion virastot ja laitokset
Voimassaoloaika / Giltighetstid
Toistaiseksi
Kuopiosäilytyksen (avro 000) / Upphåvets föreskrift (datum, nr)
Korvaa ohjeen VN/14976/2019-VM-6 (17.6.2020)

Ohje tiedonhallintalain 9 §:n lausuntomenettelystä

Ohje koskee julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 9 §:ssä säädettyä lausuntomenettelyä. Ohje (VN/14976/2019-VM-7) on annettu 17.6.2021 ja se on tarkoitettu valtion virastoille ja laitoksille. Ohjeeseen tehdyt keskeiset päivitykset koskevat taloudellisten vaikutusten arviointia ja kustannus-hyötyanalyysin mallipohjaa. Lisäksi vaikutusten arviointiohjeita koskien tietoja saantioikeuksia ja luovuttamista sekä tietoturvallisuutta ja jatkuvuuden varmistamista on täydennetty. Ohjeeseen on tehty myös muutamia muita tarkennuksia saatujen palautteiden ja kysymysten perusteella.

Sisällys

1. Tausta ja tarkoitus	3
2. Tiedonhallintalain 9 §:n lausuntomenettely	3
3. Muutosvaikutusten arviointi	6
4. Lausuntoa edellyttävä tiedonhallinnan muutos	8
4.1. Lausuntokohteen laajuuden määrittäminen	11
5. Lausuntopyyntöjen ajankohdat	13
5.1. Toiminnan ja talouden suunnittelun yhteydessä	14
5.2. Ennen päätöstä määrärahan käytöstä	16

 Liite 1 (7)

[lausunnon pyytäjän asi-
numero]

[pvm]

JulkCT-osasto
17.6.2021
Asiakirja (taulukkorakenne) ei ole saavutettava

LIITE VALTIOVARAINMINISTERIÖN OHJEeseen TIEDONHALLINTALAIN 9 §:N LAUSUNTOMENETTELTYSTÄ (VN/14976/2019):

Mallipohja tiedonhallinnan muutoksen, vaikutusten ja alustavan toteutussuunnitelman kuvaamiseen
[Muokkaa otsikointia ja yläunnistetta vastaamaan lausuntokohtetta ja lausuntopyyntöä]

Valtion viraston tai laitoksen on ennen lausuntopyynnön toimittamista tehtävä tiedonhallinnan muutoksen vaikutusten arviointi, josta säädetään tiedonhallintalain 5.3 §:ssä ja 8.1 §:ssä. Lausuntomenettelyssä muutoksen vaikutusten arviointia ja sen perusteluita voi esittää tämän mallipohjan ja erillisen kustannus-hyötyanalyysin mallipohjan avulla. Mallipohjassa on huomioitu VNA (1301/2019) 3 §:ssä lausuntopyynnön yhteydessä toimitettavaksi edellytetyt alustava suunnitelma muutoksen toteuttamisesta.

Mallipohja ei ole muutosvaikutusten arvioinnin ohje. Virasto tai laitos voi hyödyntää lausuntomenettelystä annetun ohjeistuksen (VN/14976/2019) lisäksi Tiedonhallintalautakunnan suosituksia²

[Kirjaa tiedot valkoisiin tekstikenttiin ja poista samalla ohjetekstit ja apukysymykset]
[Yksilöi vaikutusten arvioinnista ja sen perusteluista esitettävät tiedot siten, että ne ovat kohdennettavissa / esim. tietojärjestelmään, tietovarantoon ja toimijoihin.]

TAUSTATIEDOT	
Virasto tai laitos (lausunnon pyytäjä)	[Viraston tai laitoksen nimi]
Viraston tai laitoksen yhteyshenkilöt	[Yhteyshenkilö, joka antaa lisätietoja, puhelin/sähköposti] [Muut henkilöt, jotka osallistuvat tapaamiseen, sähköposti]
Ministeriön yhteyshenkilöt	[Yhteyshenkilö, joka antaa lisätietoja, puhelin/sähköposti] [Muut henkilöt, jotka osallistuvat tapaamiseen, sähköposti]
Yhteiskehittämisen muut vastuulliset virastot ja niiden yhteyshenkilöt	[Jos kehittämissuunnitelma koostuu eri virastojen vastuulla olevista toteutuksista (hankkeista/projekteista/hankinnoista), nimeä virastot ja yhteyshenkilöt]
Mikä on lausuntopyynnön peruste? (VNA 1301/2019, 2 §)	[Julkisen hallinnon tai valtion yhteinen palvelu, yli 1ME] [toimialan tai toimialojen yhteinen palvelu, yli 5ME] [viraston oma palvelu ja vaikutukset toisten viranomaisien tiedonsaantiin, yli 5ME]
Valitse pohjassa olevista vaihtoehtoista, poista ylimääräiset kohdat	[Julkisen hallinnon tai valtionhallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden muutos, yli 1 ME]

KUSTANNUS-HYÖTYANALYYSIN YHTEENVETO JA TULOKSET

Ohjeet
Iuvut päivittyvät automaattisesti Kustannus-hyötyanalyysi -välilehdelle syötettyjen tietojen perusteella. Jos lisää taulukkoon rivejä tai poistat rivejä, tarkista muutosten vaikutus laskentakaavoihin ja viittauksiin. Kehittämisen ja ylläpidon rahoitus kuvataan Rahoitus-välilehdelle. Huom. laskentataulukko ei ole asiakirjana saavutettava.

Hallinnonala		Pvm
Lausunnon pyytäjä / Virasto tai laitos		
Lasketelman laajia		Diainumero
Lausuntopyynnön kohde:		

Investointi- tai kehityskohteen lyhyt kuvaus:
[Tiedot voi kuvata myös lausuntopyyntölomakkeella tai esim. esiselvityksessä tai hankesuunnitelmassa; viittaa silloin tässä ao. asiakirjaan]

Kustannus-hyötyanalyysin vaihe

Alustava laskelma	[pvm]
Tarkennettu laskelma	[pvm]
Käyttöön oton jälkeinen laskelma	[pvm]
Seurantalaskelma	[pvm]

LAUSUNNON PYYTÄJÄ	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kokonaiskustannukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Säästöt+tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lausunnon pyytäjä: netto	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut valtion virastot ja laitokset: nett	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valtionhallinto yhteensä: netto	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ohjeen ja mallipohjien päivitykset 17.6.2021

Ohje tiedonhallintalain 9 §:n lausuntomenettelystä (VN/14976/2019)

- Päivityksessä lähtökohtana saadut palautteet ja kokemukset
- Merkittävimmät muutokset kohdistuvat taloudellisten vaikutusten arvioinnin ja kustannus-hyöty-analyysin sisällön ohjeistukseen
- Tietojen saantioikeuksiin ja luovuttamiseen sekä tietoturvallisuuteen ja jatkuvuuden varmistamiseen kohdistuvia ohjeita on täydennetty
- Muutamia muita täsmennyksiä virastojen esittämien kysymysten pohjalta

Mallipohja: Tiedonhallinnan muutos, vaikutukset ja alustava toteutussuunnitelma

- Lausuntomenettelyn ohjeen päivitykset on huomioitu tarvittavilta osin
- Muutokset pääosin täydentäviä ja stilistisiä
- Valtaosa muutoksista kohdistuu Taloudelliset vaikutukset -osioon

Mallipohja: Taloudellisten vaikutusten arviointi (kustannus-hyötyanalyysi)

- Mallipohja on uudistettu
- Uusi mallipohja muodostettu Valtiokonttorin investointien suunnittelu ja seuranta –ohjeen pohjalta
 - Huomioitu mahdollisuus kohdistaa vaikutuksia muille toimijoille
 - Huomioitu rahoitusta koskevat tiedot
- Mallipohjan rakennetta yksinkertaistettu ja osin tietosisältöä kevennetty

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

<https://vm.fi/tiedonhallintalain-lausuntomenettely>

[tiedonhallintalaki.lausuntomenettely\(at\)vm.fi](mailto:tiedonhallintalaki.lausuntomenettely(at)vm.fi)